

ابعاد اجتماعی - اقتصادی تغییرات

در جهان اوراسیایی - اسلاویک

Socio- Economic Dimentions of the Changes in the Slavic-Eurasian World, Shugo

Minagava - Osamu Idea

ابعاد اجتماعی - اقتصادی تغییرات در جهان اوراسیایی - اسلاویک، ویراستار ارشد: شکومیناگوا، ویراستار: اوسامویدا، ناشر، مرکز پژوهش‌های اسلاویک، دانشگاه هوکایدو - ژاپن، چاپ اول ۱۹۹۶.

کتاب حاصل یک سمپوزیوم بین‌المللی است که به‌عنوان بخشی از یک پروژه درازمدت تحقیقاتی از سال ۱۹۹۵ شروع شده و تا سال ۱۹۹۷ ادامه داشته است. این پروژه تحت عنوان «تغییرات در جهان اوراسیایی - اسلاویک: شرایط زیستن و همزیستی» تحقیقاتی را در زمینه‌های سیاست، اقتصاد، تاریخ، ادبیات، روابط بین‌الملل، حقوق، مذهب، آنتروپولوژی اجتماعی، جمعیت، آموزش و محیط زیست دربرگرفته است.

فروپاشی نظام در اتحادشوروی سابق در سال ۱۹۹۱، تأثیرات عمیقی بر جهان اوراسیایی - اسلاویک وارد کرد به نحوی که شناخت فرمول انتقال از یک نظام نهادینه به نظامی دیگر خود به موضوع مورد توجه محققان علوم اجتماعی و سیاست بین‌المللی تبدیل شد.

با تجزیه و فروپاشی آنچه که زمانی اتحادشوروی نامیده می‌شد مجموعه‌های نهادینه جدیدی ظاهر و یا برجسته‌تر شدند که جهان اوراسیا - اسلاویک نمونه مشخص آن است.

در عین حال که واقعیت چنین تغییری اجتناب‌ناپذیر است، در بررسی نزدیک، پیچیدگی و عدم پیروی از یک نظم خاص مشاهده می‌شود. لذا پروژه روند فروپاشی، صف‌بندی و نهادینه شدن مجدد را مورد مطالعه قرار داده و نظام‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی در حال ظهور در این منطقه را، که می‌تواند در جهان اوراسیایی - اسلاویک جنبه فراگیر یا ویژه داشته باشد، مورد بررسی قرار می‌دهد.

کتاب که حاصل بخشی از این مطالعه است فقط بر جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی انتقال تکیه دارد و از ۹ فصل تشکیل شده است. تقسیم فصول بر مبنای موضوع خاصی نیست.

در مجموع ۲۲ مقاله در زمینه موضوعات گوناگون از اقتصاد و جامعه در دوران پس از شوروی گرفته تا نظام حزب دولتی، خلع سلاح و تبدیل تسلیحات، روابط چین و روسیه، اقتصاد منطقه‌ای،

اصلاحات اقتصادی و مسائل منطقه‌ای و همچنین ریشه‌یابی و علت تشکیل پیمان ورشو، ارائه شده است. برخی از مقالات، تفسیری بر سایر مقالات هستند. سه مقاله از این مجموعه به زبان روسی است و ناشر نیز آنها را به همان صورت به چاپ رسانده بدون اینکه خلاصه و یا ترجمه‌ای از آنها را ارائه نماید. برخی از مقالات بخصوص مقالات اقتصادی با نمودارها و جداول همراه هستند.

بخاطر کثرت مقالات و تحلیل‌های ارائه شده بررسی یکایک آنها در این مختصر مقدور نیست و ضمناً علی‌رغم عنوان کتاب مباحث اقتصادی مورد بررسی و تأکید بیشتر قرار گرفته است. یکی از مقالات کتاب توسط آقای نیکلای اشملف^۱ استاد و محقق ارشد انستیتوی مطالعات اروپا در مسکو ارائه شده که طی آن «اقتصاد و جامعه در روسیه پس از شوروی» مورد بررسی قرار گرفته است. این تحقیق ظاهراً توسط «تسونیکی ساتو»^۲ استاد ممتاز دانشگاه ملی یوکوهاما نقد شده است. آنچه در زیر آورده‌ایم چکیده‌ای از این نقد و تحلیل است که در عین حال پیام اصلی مقاله را نیز در خود دارد:

تغییر مهمی در جهت حل مسائل اقتصادی روسیه قابل تصور نیست؛ زیرا روسیه می‌خواهد هدف کنترل مرکزی را در کنار اقتصاد بازار آزاد دنبال کند.

چنین سیاستی مناسب‌ترین سیاست برای روسیه است و شرایط موجود آن را ایجاب می‌کند. شرایط موجود نیز با اینکه چه کسی در رأس قدرت باشد (دموکراتها، لیبرالها، سوسیالیستهای جدید، ناسیونالیستها و یا حتی یک رژیم نظامی) تغییرپذیر نیست.

اشمرف معتقد است روسها باید بین یک‌سوم تا دوسوم از توانایی‌های صنعتی خود و تا سه چهارم کشاورزی دولتی خود را به بخش خصوصی واگذار کنند. البته واضح است که هیچ دولتی خواه دموکرات، سوسیالیست، اقتدارگرا و یا حتی دیکتاتور قادر نخواهد بود چنین وظیفه بزرگی را بر دوش نگهدارد مگر به صورتی تدریجی و گام‌به‌گام یعنی طی زمانی طولانی، بگیریم پنجاه سال.

جامعه روسیه از نوعی رکود اقتصادی و تورم مهارنشده رنج می‌برد که حاصل عدم نابودی ساختار انحصاری مؤسسات، هزینه‌های فزاینده تولید در هر واحد و کاهش بازدهی و ناتوانی در استفاده کامل از ظرفیت تولید است که به سادگی بر قیمت‌ها تأثیر می‌گذارد.

نتیجه این می‌شود که مثلاً در شهر مسکو چیزی حدود ۷۰٪ مواد غذایی و کالاهای مصرفی از منابع خارجی تأمین می‌شود.

نکته مبهمی نیز باقی می‌ماند. غالباً در روسیه سخن از انتقال است. قریب ده سال از فروپاشی سیستم شوروی می‌گذرد و هر روز صحبت از انتقال است بدون اینکه معلوم باشد «انتقال به چه چیزی»؟ این سؤال بسیار جدی و صادقانه مطرح است که قرار است اقتصاد روسی به «کدام» مدل از اقتصاد بازار آزاد تبدیل شود؟ نوع آنگلو ساکسون؟ (که کاملاً غیرممکن به نظر می‌رسد؟)، نوع اقتصاد

مختلط اروپای غربی؟ (برای این باید حداقل کمی ریاضت کشید)، نوع اقتصاد مختلط ژاپنی؟ و یا نوع روسی اقتصاد، مختلط با بخش دولتی بسیار عظیم، نیمه خصوصی شده، همراه با دموکراسی هدایت شده اقتدارگرا؟

نویسندگان مقالات عمدتاً دارای درجات علمی محقق و استاد دانشگاه هستند و دارای ملیتهای روسی، لهستانی، چینی، ژاپنی و ایتالیایی می‌باشند. وابستگی‌های سازمانی شرکت‌کنندگان متنوع است و طیفی از مشاغل، علاوه بر استادی دانشگاه، مانند روزنامه‌نگار، مدیر و معاون مؤسسه مطالعاتی و ریاست دانشگاه در میان آنان دیده می‌شود. کتاب در ۴۱۸ صفحه و با جلد شمیم چاپ شده است.

دکتر جلیل روشندل

ازبکستان

Uzbekistan

نویسنده این کتاب جان کالتر و مارگارتا پالوئی می‌باشند. چهار فصل اصلی حیطه این کتاب را تشکیل داده است. راه ابریشم قدیم، آسیای مرکزی در عصر اسلام، ترکستان تحت کنترل خانهای ازبکستان، بالاخره در بخش پایانی در مورد جمهوری ازبکستان به شرح و تفسیر می‌پردازد. ضمناً این کتاب نیز مصور می‌باشد و شامل ۷۱۲ تصویر، که ۴۳۷ عدد آن رنگی است و اغلب این تصویرها گویای کارهای هنری، فلزکاری، سفالی، برنز می‌باشد و تعدادی از این تصاویر اشیای زینتی ساخته شده از برنز و سنگهای قیمتی است و بخش دیگر از این عکسها شامل پارچه‌بافی و کارهای نساجی و ابریشم است و همچنین این تصویرها نشانگر مجسمه‌ها نیز می‌باشد. لازم به ذکر است که تمام این عکسها قدیمی نیستند چون کتاب ۲۰۰۰ سال تاریخ فرهنگ و هنر ازبکستان را بررسی می‌کند. کتاب دو مقدمه دارد. یکی توسط نویسندگان انجام گرفته مقدمه دیگر نیز توسط رئیس‌جمهور ازبکستان تنظیم شده است. (اسلام کارمیوف) از هنگام اکتشاف مجدد جاده ابریشم توسط مکتشفین و مسافرین اروپایی در قرن نوزدهم جاده ابریشم هنوز جذابیت خود را از دست نداده است.

این تصاویر ذهنیتی از راهها و کاروانهای فراوانی که صحراها و دشتهای طولانی کوهستانی را طی می‌کردند تا بتوانند به بازارهای شهرهای ثروتمند برسند را در انسان احیا می‌کند.

از قرن دوم قبل از میلاد این شبکه راههای تجاری که بیش از ۴۰۰۰ مایل طول داشتند چین و امپراتوری روم را به هم وصل می‌کردند. راه ابریشم نه تنها خدمات تجاری را برای انتقال کالاهای تجملی بویژه ابریشم فراهم می‌کرد بلکه اشاعه عقایدی را در ارتباط با مذهب، فرهنگ و هنر ایجاد می‌کرد.

